

Reserapport Mongoliet

Vad: Studieresa till Mongoliet

Syfte: Att utbyta fackliga erfarenheter med Mongoliets lärare. Att lära oss om det Mongoliska skolsystemet och jämföra med vårt svenska skolsystem. Att undersöka Agenda 2030 mål 4 "Kvalitativ undervisning för alla" dvs att jämföra skolor både i huvudstaden Ulan Bator med skolor på landet. Titta på alla skolverksamheter från förskola upp till gymnasienivå. Personligt syfte för mig att titta på bildundervisningen om det är ett ämne och på vilket sätt eleverna undervisas i ämnet.

När: 10 sept-18 september 2022

Var: Ulan Bator, Kharkhorin, någonstans ute på stäppen på väg till Kharkarum och Terelj

Resenärer: Nomun- Erdene Nyamjav, Rita Ziegler, Katarina Wallgren och jag Maria Lindgren

Resedagbok:

Dag 1 Lördag 10/9: Avresa och mellanlandning i Istanbul

I arla morgonstund bar det iväg mot Arlanda för att flyga till Mongoliet med en mellanlandning i Istanbul. På grund av pandemin försenades resan med två år och fördröjades på grund av Putins krig i Ukraina. Vi hade inte längre möjlighet att flyga med Aeroflot utan fick resa med Turkish Airlines istället.

Flygbiljetten höjdes med mer än 100 % och landade till slut på 18 704 kr!

Dag 2 Söndag 11/9: Framme!

Första intrycket av landet från luften var berg, stora ytor utan bebyggelse. Här och där små vita prickar sk geers eller som vi benämner det - jurtor. Sen dök Ulan Bator upp.

Försenade två timmar p g av transferförseningar i Istanbul. Men allt bagage kom fram! Så vi var glada i alla fall! Vi möttes upp av *Tsogtgerel Zambal*

förbundsordförande för FMESU (Federation of

Mongolian Education and Science Unions). Första groupie bilden togs ute

på flygplatsen det visade sig att det inte var den sista... Första intrycket väl

nere och ute på flygplatsen var varmt, stora vidder, berg åt alla håll och

avsaknad av träd. Vi började vår resa på ca 7 mil in mot huvudstaden Ulan Bator. Landskapet var storslaget, här och där spridda djur och en del jurtor, i utkanten av Ulan Bator industriell byggnation och allteftersom bostäder, antingen låga hus med plåttak eller stora hyreshus som gav intryck av rester från Sovjettiden. Trafiken blev tätare och tätare ju närmare vi kom till Ulan Bator. Hotellet var vårt mål och en tidig incheckning.

Fakta: Jämförelse Mongoliet - Sverige Yta: 407 000/1 564 000 m², Sjöar: 8,97 %/ 0,6%, Befolkning: 10,4/2,9 miljoner invånare. Mongoliet: ligger högt över havet hälften av landets yta ligger på 1400 meters höjd. Sverige har 64% skog, Mongoliet 9,25%, istället mest stäpp och öken.

Tsetsegmaa Gendenjamts kallad Seema, secretary for foreign relations och hennes kollega hämtade upp oss på hotellet för en tur till en Cashmere outlet. Det visade sig vara en utmaning, för trafiken i Ulan Bator är närmast kaotisk men vi tog oss fram till slut och blev lyckliga ägare till några cashmeretröjor och några tusen tughrik fattigare. Valuta ca 900 000 tughrik = ca 3000 kr. Det var som synes varmt väder ca + 25 och det var ovanligt varmt för årstiden. Vi hade blivit förvarnade om kyligt väder så packningen bestod av lite för få svala plagg för det var varmt – riktigt varmt med ljumma kvällar.

Ulan Bator är verkligen en mix av höga moderna hus och reklamskyltar och låga hus med plåttak och till synes fattigt.

På kvällen blev det traditionell mongolisk mat och en föreställning med traditionell musik, sång, dans, akrobatik och häftig strupsång. Allt framfördes med stor skicklighet och entusiasm. Det var en jättefin upplevelse som verkligen berörde! I varje nummer projicerades även passande bilder som förhöjde intrycket.

Dag 3 Måndag 11/9: Besök hos FEMSU, parlamentet och en grundskola i Ulan Bator.

Besök på facket FEMSUs kontor där vi fick ta del av deras organisation, viktiga frågor och utmaningar som de arbetar med. FEMSU bildades 1992 och blev medlem i EI 1996. 23 114 medlemmar varav 10 000 inom primary och secondary school, 5600 st förskollärare, 3800 är inom högre utbildning. 1500 av dessa lärare arbetar på landsbygden. En utmaning precis som vi har är bristen på utbildade lärare. Speciellt är det svårt att få lärare till landsbygdens skolor. Prio och mål för fackförbundet är att höja levnadsstandarden för sina medlemmar. FMNSU går i bräschen för alla fackförbund! Idag tjänar en lärare ca 240 US dollar /månad. Man vill, precis som vi, ena organisationen. Idag är det två fackförbund; ett som har förhandlingsmandat gentemot parlamentet det är FMNSU men det finns också ett fackförbund för unga lärare. Facket tar också tydligt ställning emot privatiseringen av utbildning och vetenskap. Annars arbetar de precis som Lärarförbundet bla. med att:

- Försvara medlemmars rättigheter gentemot arbetsgivaren
- Skydda anställningen
- Ta initiativ till lagar och förordningar, sluta avtal och kontrakt
- Leda, planera och koordinera alla frågor kring utbildning, vetenskap och undervisning på nationell nivå
- Värna om medlemmarnas status, heder och uppmuntra till att följa professionens etik

Strejker: 1995 handlade det om "Workers conditions" man strejkade i 35 dagar. 2017 sittstrejk "Solidarity" utanför parlamentet dag ett en timme, dag två två timmar etc. de strejkade i 14 dagar. Resultat 25% högre löner! År 2019 var det dags igen och att försöka höja lärarlönerna.

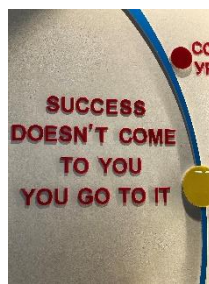
Nu har man lönenivåer och en förskollärare tjänar mer än en lärare för högre stadier. Man börjar med samma grundlön och sedan är det ett slags tariffsystem. Arbetar man på landet får man en högre lön. Efter 5 års arbete på landsbygden får man en bonus på sex månadslöner. Studenter som gör bra ifrån sig på nationella prov lockas med betald lärarutbildning. De samarbetar bl.a med systerorganisationer i Canada, Danmark, Japan och Ryssland. Sedan begav vi oss till parlamentet för ett möte med Mr Nyam-Osor Uchral, minister för kommunikation och digital utveckling som även var mycket intresserad av utbildningsfrågor. Praktiskt nog låg både parlament och FMNSU s kontor i samma kvarter. Dresscode på parlamentet "ej jeans eller gypadojor". Vi samtalade om tillgång på datorer, uppkoppling men också om vikten av "Learning by Doing". Vi enades om att datorn är ett redskap. Det är viktigt att läsa analoga texter också och att forma bokstäver för hand och vikten av praktiskestetiska ämnen för främjandet av all inlärning. Det var stor uppställning och pressfotografer som förevigade vårt besök.

Vi hann även med att träffa ordförande för Confederation of Mongolian Trade union (CMTU) Mr. Erdenebat Sukhbaatar Denna förening bildades 1924 av 4 olika fack och blev "Arbetarnas fack". Idag ett nationellt fackföreningscenter med 450 000 medlemmar. Vi fick varsin minnesplakett (tung).

God lunch tillsammans med facket intogs på en restaurang med utsikt över staden. Efter detta var det dags för det första skolbesöket. Målet var Mongoliets första skola som grundades 1921 i Ulan Bator. Alla skolor har nummer som namn och det här var skola nr 3 i distrikt nr 3 av 148 st skolor i Ulan Bator. Det finns totalt 60 distrikt i landet. Här går 3000 elever i två skift, ett på förmiddagen och ett på eftermiddagen. Klasstorleken är 48-60 st 7-åringar på en lärare. På skolan arbetade 103 lärare. Något intressant var att facket även stöttar supportpersoners dvs stödpersonal. Resurspersonal, måltidspersonal och lokalvård dvs all personal som arbetar inom skolan. Vi kunde konstatera att man var stolt över sin skola med en hel vägg av foton från skolans olika perioder. Varje år lyfts också det årets bästa studenter fram med foton. I varje skola vi besökte fanns en bild av Djingis Kahn. Det var också vanligt med citat och visdomsord. Skoluniform var vanligt förekommande men det var inget krav. Vi drog slutsatsen att skoluniform visar en viss status eftersom den kostar. Grundskolan är annars gratis och obligatorisk och omfattar 12 år (barn från 6-17 år). Barnen börjar i skolan vid sex års ålder. Nästan alla går i skolan till nionde klass. ¾ delar av alla elever fullföljer hela skolgången. De som hoppar av, främst pojkar, gör det för att bidra till familjeförsörjningen.

Dag 4:Tisdag 12/9: Ut på landet

Uppstigning i arla stund för att sitta i bilen kl. 05.30 för en tur ut på landet. Målet var Kharkhorin ca 40 mil väster om Ulan Bator och tillika den fd historiska huvudstaden. Det var en spännande resa med både hål i vägbanan och kor, getter, får och hästar ja t o m kameler som sprang över vägen eller betade i vägrenen. Men innan vi nådde den gamla staden gjorde vi en avstickare till en grundskola ute

på landet någonstans i detta enorma land. För att komma dit fick vi färdas på i princip två hjulspår rakt ut på stäppen. Det var minst sagt guppigt och dammigt. Så dyker helt plötsligt en liten by eller ministad upp t om med eget sjukhus och en internatskola som vi besökte. Det var ett mycket intressant och givande besök då vi fick hälsa på både i skolan och delta i en föreläsning om utlandsstudier samt titta in på internatet. Vi bjöds också på en traditionell lunch i skolmatsalen, Soppa på lamm och dumplings samt bröd och varm mjölk till det. Vi fick även smaka på sur hästmjolk en mycket uppskattad dryck av mongolerna kanske inte riktigt så uppskattad av oss nordbor. Som seden bjuder när man är gäst gäller regeln att artigt smaka på allt!

Den här statliga skolan grundades 1938. Byn som skolan ligger intill bildades 1932. Det är en grundskola dvs inklusive gymnasium. Barnen bor antingen i byn eller på internatet. Barnen kommer hit till fots eller cykel om man bor nära eller med häst och motorcykel längre ifrån. 30 stycken lärare jobbar här samt 19 stycken "arbetare" som sysslar med städ, mat, tvätt och skolskjuts. En del av lärarna bor också på internatet. Bostäder till lärare saknas ofta ute på landet och skulle kunna vara en faktor som kan attrahera lärare att arbeta på landsbygden. Skolan rymmer 410 elever. Rektor berättade att skolan har en budget på 816 miljoner tugrik ca 3 miljoner kronor/år. På min fråga om det var tillräckligt svarar hon "Det måste räcka". Rektor är utbildad geografilärare och arbetade som det i några år innan hon blev kurator och nu har hon varit rektor i 18 år. Hon är glad och stolt över det faktum att skolan är känd över hela Mongoliet. En berömd matematiker gick här och en känd konstnär Zanabazar föddes här. Rektor lyfter problematiken med att få hit utbildade lärare. Hon påtalar låg lön

och brist på försäkringar som orsak. Likaså bristen på bostäder. Skolan är fin och välskött den saknar digitala verktyg speciellt lärarna skulle behöva datorer. Utbildningsministeriet jobbar för högre löner. Ingen facklig verksamhet på skolan. Orsak enligt rektor: Lärarna vill inte. Skolan har en styrelse med 8 stycken ledamöter som består av rektor och anställda, två elevrepresentanter samt några andra. Löneförmån: En särskilt duktig lärare kan få 10-20% högre lön/mån. Det finns tre nivåer, styrelsen bestämmer varje månad vem som är duktig och kreativ på nivå 1-2, nivå 3 bestämmer skolverket vem som ska premieras. Kriterier: Hur väl eleverna lyckas på nationella prov och elevernas "poängssystem" på lärarna. Lärarna kan också själva lämna in en begäran att hen vill presentera hur hen arbetar för styrelsen och även för föräldrar. Efter 5 år når man nästa nivå.

Vi frågar om de har barn med NPF diagnoser och hur man arbetar med deras särskilda behov. De har två elever med autism på skolan men de är inkluderade i klasser. Rektor pratar om vikten av likvärdighet. Om de behöver extra hjälp med skolarbetet så ger lärarna extra stöd. Oklart om det finns speciallärare men utbildningskontoret i provinsen organiserar utbildning/kurser om NPF Spektret och hur man bäst hjälper dessa barn.

Efter samtal med rektor och rundvandring får vi ta del av en uppvisning i skolan med yngre elever som spelar och sjunger. De äldre eleverna ska få en föreläsning om möjligheterna till studier utomlands efter "gymnasiet". Fyrahundra elever får varje år chans till förberedande studier i Engelska och matematik med målet att plugga utomlands. Presidenten betalar resa och boende. Eleverna väljs ut bland de som har bäst resultat på nationella prov som

görs efter grundskolan. Mongoliet har avtal med bla. Kina och Ryssland som betalar studieavgiften. Två unga flickor som vi lär känna talar till skolungdomarna den här dagen och peppar. De ska själva till Ungern respektive Kina för studie. De tar alla chanser att umgås med oss och öva på sin engelska. De är språkbegåvade det märks för de har inga svårigheter med att lära sig "Allt börjar med bra lärare"!

Internatet är rätt slitet och barnens madrasser är väldigt tunna med våra mått mätt. Det finns aktiviteter för barnen i form av skapande verksamhet, spel och böcker. En man som är psykolog i botten är

anställd som socialassistent och det behövs för ibland blir saknaden efter föräldrar och familj stor. Då hjälper det att skolan ordnar så att föräldrarna kan hälsa på. Byns sjukhus ansvarar för skolhälsovården.

Efter en mycket sen lunch åker vi tillbaka över stäppen med målet att ta oss till Kharkhorin. Äntligen ska vi få bo i en jurta!

Dag 5 Onsdag 14/9: Besök på förskola, grundskola med imponerande projekt och till buddistiskt tempel.

Förskola nummer 2 i Kharkhorin: Här går 165 barn i 5 grupper. Ca 30 barn/grupp varav två grupper med femåringar. Egentligen är förskolans maxtak 125 barn så det är alltså ett överintag.

Organisation: En lärare + en assistent/grupp. Sex lärare totalt varav en musiklärare. Inga assistenter till barn med speciella behov, utan det är klasslärarna som ger dessa barn extra stöd. Sjukhuset skriver intyg om att ett barn behöver extra stöd och då arbetar förskolan extra med det barnet. Det finns ca 2 barn / klass som är i behov av detta. Vid utflykter i naturen, parker, museer eller till staden tar man hjälp av föräldrar. Förskolan har en egen plats i en park där man planterar lök, morötter och kål mm.

Måltider: Förskolan har tre kockar. Frukost klockan 9.15, mellanmål bestående av yoghurt och juice kl. 11.00 och lunch kl. 12.30 – soppa samt något annat.

Undervisning och planering: Enligt en generell studieplan sker undervisning i natur, hemkunskap, mongoliska, matte och idrott. Klasslärarna undervisar i bild. Lärarna har egen planering 25-30 min/vecka och ämne. De planerar på barnens vila två timmar som även de äldre barnen har. De får även betalt för att planera efter arbetstiden 1 tim/dag och lärare – planerad övertid!?

Vistelsetid är 8.30-9.00 tills 16.00-17.30. **Lärarnas arbetstid** är mellan kl. 8.00-17.30. Rutiner precis som här hemma att signa in och ut barnen. Det finns endast nattomsorg på 3 förskolor i hela landet. Kommunen är uppdelad i fem områden och närhetsprincipen gäller.

Ekonomi: 320 miljoner tughrük/förskola inklusive löner ca en miljon svenska kronor. De får 60 000 tughrük/barn och månad dvs ca 195 kr. Förskolechefen får extra pengar för överintaget. Förskolan för två års ålder är avgiftsfri och statligt finansierad. Om man behöver omsorg innan två års ålder finns det särskild omsorg, då betalar föräldrarna hälften och staten hälften.

På önskelistan står en bättre inom – och utomhusmiljö! Även mer pedagogiska läromedel önskas.

Men det finns ingen budget för det här. Istället kan förskolan skicka önskelista till staden och till staten. De gör också många projekt för att samla in pengar och ansöker om bidrag från olika organisationer ex. Japanska programmet som hjälper förskolor och skolor. "Staten borde ansvara för sina förskolor bättre" säger förskolechefen. Även hon talar om olika bonus till lönen 10 % om man jobbar på landsbygden men högst 25% av lönen kan erbjudas. Hon tycker dock inte att hon har någon personalbrist. De har inga vikarier.

Utvecklingssamtal och information: 2 ggr/år, lärarna testar alla barn utifrån arton frågor. De har en Messenger grupp till allmän information. Förskolan har även en pärm per barn som barnen får med sig när de slutar. Förskolan och skolan har ett samarbete kring femårsverksamheten. När barnet börjar skolan skickar skolan en bedömning till förskolan en återkoppling "Tänk på att..." inför framtida femåringar. *Lite olika syn på femåringarna råder, skolan kräver att barnen ska kunna sitta stilla när de börjar i skolan men förskolan anser att barnen ska vara fria.* Det här är något som utbildningsministeriet har initierat.

Utbildning: Assistent 3 månader och fullgjord grundskola dvs "gymnasium" Förskollärare 4 år samt examen.

Samtal med facket om löner och villkor förs.

Grundskola med odlingsprojekt "Människa och natur" i Kharkhorin

Mål: Vi ska bli den bästa ekoskolan i landet! Vi ska bli självförsörjande på grönsaker och rotfrukter. Vi ska bygga ett internat för 100 elever.

15 olika grönsaker som eleverna kan odla. Alla intäkter går till skolan. Lära vårdnadshavare vikten av odling. De vill också bygga ett sommarläger utanför staden.

(Notering: Staten betalar om man som privatperson planterar träd.)

Antal elever och personal: 1083 elever går i skolan och 60 lärare arbetar här samt 23 arbetare. Gratis skollunch åk 1-5, efter det får eleverna betala eller ta med mat hemifrån.

Projektet började 2008 med att skolan planterade havtornsbuskar. Årets skörd var på 450 kg!

Innan projektstart gjordes en enkät som gick ut till hela samhället "Vad skulle skolan ha för projekt?"

Nästan 75 % tyckte att grönsaker var det man skulle satsa på och 25 % ansåg att man skulle satsa på hantverk. Sen fick elever och föräldrar tycka till om vilka grönsaker som skulle odlas. Skolan frågade också vårdnadshavarna om de kunde hjälpa till med att odla och skörda och över 97% svarade JA. 3% ville hjälpa till om de hade möjlighet. Man har speciella dagar "Mammas och Pappas dag" då föräldrarna ska komma och bidra med arbetskraft. Klasslärarna skickar ut en planering och vårdnadshavare kan planera in när det är dags att hjälpa till. Projektet bygger på frivillighet och i år fick alla lärare och arbetare 40 kg potatis var som betalning för fyra dagars arbete (två på hösten och två på våren). Eftersom

lärare inte jobbar på sommaren så kan de också om de har möjlighet hjälpa till att sköta odlingarna. Höstterminen startar den första september. Under covid undervisade lärarna online och odlade då på sin fritid. I år blev potatisskörden 17 ton, tre ton sparades som sättpotatis. Tillsammans har man också byggt en källare att förvara rotsakerna och potatisen i. Eleverna får hjälpa till att plantera/så, vattna, rensa och att skörda, skolan har en egen brunn. Det är en del av deras undervisning.

Skolan skrev och berättade om sitt projekt till Världsbanken som investerade i projektet. Man skrev även till utrikesministeriet. För pengarna byggdes ett växthus där man odlar gurka (skörd 150 kg) och tomater.

Medierna i Mongoliet har uppmärksammat projektet. De gjorde exempelvis ett inslag på nyheterna när eleverna hjälptes åt att plocka havtornsbären.

På vilket sätt gynnas barnen?

Varje år får tjugo hushåll tomat och gurkfrön och man undervisar om odling till hushållen.

Förutom att man är självförsörjande på grönsaker så får fyra grundskolor och förskolor köpa de grönsaker som blir över. Man kunde sälja ett ton grönsaker till externa och tjänade drygt 3,5 miljoner thugrik dvs ca 11.300 kronor. All vinst av försäljning återinvesteras i barnens skolmiljö ex nya bänkar, böcker etc. Ett fantastiskt projekt som ger viktig kunskap och främjar samhörighet och ansvar.

Varje år görs en utvärdering och en presentation av projektet då föräldrarna är välkomna till skolan för att ta del av vad deras barn har arbetat med.

Projektledare och blivande internat

Havtornsodlingarna

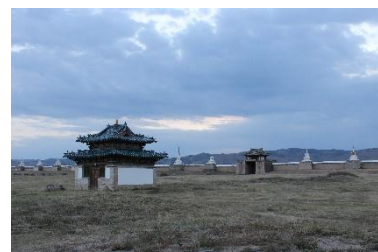
Grönsaker som odlas

På skolan fanns en liten specialklass för elever med särskilda behov och bildundervisningen är toppen med olika material och tom en lärobok i bild. Det fanns även en bildsal och en bildlärare!

Efter skolans slut träffade vi lärare från en annan grundskola och fick chansen att berätta om Lärarförbundet och om vårt svenska skolsystem. Nomun tolkade och överbyggde alla språkbarriärer. Dagen avslutades med ett besök på en marknad. Mer sur hästmjolk, den här gången från en kvinna som vunnit pris för bästa hästmjölken i hela Mongoliet! Sedan begav vi oss innan solen gick ner till Erdene-Zuu det första buddistiska klostret i Mongoliet och munkskolan som nu är igång igen.

Dag 6 Torsdag 15/9: Besök hos en nomadfamilj och sedan till Terelj för träff med minister och lärare.

En av resans höjdpunkt var att få komma hem till en mongolisk nomadfamilj och se hur de lever. Familjen bestod av 5 personer varav en son med sonhustru och liten ettårig dotter. Systemen hade flyttat och studerar till läkare i Ulan Bator. Familjen äger ca 500 får och ca 110 hästar och flera kor. Frun i familjen har fått pris för den bästa hästmjölken i hela Mongoliet. Nomader som har mängder med getter och lever på att producera den berömda Kashmirullen medför ett stort problem för Mongoliet. Boskapen getter, får, kor och hästar trampar ner gräset och förstör markerna så att det inte blir någon återväxt. Ett resultat av detta är att Gobi öknen breder ut sig alltmer och det blir allt svårare med vattentillgången. Om man planterar träd i Mongoliet så utgår det en ersättning från staten.

Vi bjöds på en slags ostmassa och den obligatoriska sura hästmjölken. Frun lagade till allt över en kamin. Bränslet var torkad hästskit. De hade solcellspaneler och toaletten var ute i naturen.

Ett jättetrevligt besök hos en familj med stort hjärta som verkligen delade med sig av sin vardag och generöst lät oss prova på ridning och gos med hästar och lamm. Sonhustrun sydde kläder och jackan fick följa med hem i mitt bagage. Ett prov på fin sömnadskonst!

Efter en tidig morgon och förmiddag hos familjen bar det av igen med bilen tillbaka till Ulan Bator och med siktet inställt på Terelj ca 6 mil öster om huvudstaden. Det blev en kamp med både klockan och trafiken. 40 mil på inte helt perfekta vägar och en halvtrasig bil gjorde att det inte gick så fort som vi planerat. Väl framme i Terelj blev det snabba puckar och ombyte i farten för att återigen träffa ministern för kommunikation och digital utveckling.

Först intogs en snabb middag med honom och sedan blev det besök på en privat internatskola och träff med deras unga lärarkår för att diskutera läraryrkets fördelar och utmaningar. Vi hann även med att berätta om Sverige, Läraryrket och Rita höll ett föredrag om vårt skolsystem. Kvällen avslutades först vid 23.00 tiden! Då vi somnade gott i vår Jurta på Terelj resort.

Terelj Boardingschool. En privatägd skola med en ung lärarkår. Seminarium på kvällen!

Dag 7 Fredag 16/9: Möte med Skolverkets generaldirektör T. Nyam -Ochir samt stormöte med Lärare i Ulan Bator.

Skolverket ansvarar för alla utbildningsfrågor i Mongoliet. Tidigare var det utbildningsministeriet som bestämde. Nu är ansvaret fördelat på att utbildningsministeriet ansvarar för regeringens skolpolitik och skolverket för att implementera och tänka mer praktiskt. Mr Nyam-Ochir (Började som kemilärare 2002) berättade att det finns flera lärarföreningar i Mongoliet och att han önskar att dessa ska samarbeta mer aktivt med Skolverket. I vårt samtal betonar han vikten av fackligt arbete och menar att parlamentet borde lyssna mer på fack och lärarföreningar. Viktigt att etablera kontakter med lärare och lyssna på dem - här är facket en viktig kugge. Skolverk och fack ska samarbeta kring etik, utbildning och utveckling. Facket är närmare lärarna än Skolverket. Skolverkets uppgift är att utforma läroplan och utöva tillsyn och inspektion och Parlamentets uppgift är att bestämma lagar. Vidare ansvarar Skolverket för budget, investeringar, löner och utveckling. Vi pratar om det livslånga lärandet där även Skolverket har ett ansvar. Generaldirektören bekräftar också att lönesystemet för lärare kommer att ändras likaså att det finns ett utvecklingsprogram efter 1 år, 5 år och 10 år för lärarna. Skolverket har också ett förslag på att lönerna ska höjas varje år men det är regering och parlament som bestämmer! Förut fanns det fem lönenivåer för lärarna efter 1, 3, 5, 10 och 20 år i yrket. Idag har alla lärare samma grundlön oavsett stadie sen påverkar antal år i yrket och fortbildningar. Man kan ta del av bonuslön vilket Mr Nyam-Ochir försöker höja. Bonuslönen påverkas av bla vad elever, kollegor och vårdnadshavare tycker. Man kan vara klasslärare, ämneslärare eller assistentlärare. Pensionärer får 36 månadslöner extra.

Precis som i Sverige och andra delar av världen är det lärarbrist och speciellt lärare ute i landsbygdsskolorna saknas. Unga lärare vill inte till landsbygden! I Ulan Bator är gruppstorleken ofta 50-60 elever per grupp. Skylten ovan betyder "Lärare". Generaldirektören talar om Mongoliets utbildningssystem för ca 150 lärare och sedan var det Ritass tur att presentera Sveriges skolsystem och jag berättade om Lärarförbundets organisation och verksamhet.

"Allt börjar med bra lärare" var alltid avslutningen, vilket alla förstod och applåderade till. Vi delade också ut allt profilmaterial som vi hade med oss och det var väldigt populärt med både pennor, putsdukar, reflexer och nyckelband.

Till sist var det dags för uppställning och obligatoriska foton. Alla ville föreviga vårt besök. Återigen vill jag betona vilken oerhörd vänlighet och intresse vi möttes av! Jag vill också passa på att uppmärksamma Nomuns fantastiska arbete som tolk och dörroppnare till alla våra intressanta möten. Utan honom inget studiebesök!

Vi sänder också vår tacksamhet till Förbundsordförande för lärarfacket FMESU, Mr Tsogtgerel Zambal och vår kontaktperson Mrs Tsetsegman Gendenjamts för planering och genomförande av vårt besök i Mongoliet. Utan dem hade allt varit så mycket krångligare. Alla besök i skolor, möten med lärare, skolverk och parlament har varit fantastiskt. De tog verkligen hand om oss. De gav oss av sin värdefulla fritid hjälpte till med transfer till och från flygplatsen, tog oss på sightseeing i Ulan Bator. De följde med oss till museum, såg till att vi fick se traditionell mongolisk kultur och möjlighet att shoppa caschmere till ett bra pris. Ett stort och varmt TACK!

Kvällen hade vi för oss själva och vi besökte en Department Store där utbudet både var "som hemma", men även speglade att vi befann oss på andra sidan jorden! Inga traditionella dockskåp - men jurtor! Givetvis kunde man köpa sadlar och traditionella hattar och dräkter. En sadel kostade 7814990 tugrik.

Dag 8 Lördag 17/9: Besök på kloster, museum och fest!

Rita, Katarina och jag steg upp tidigt för att undvika trafikchaos och hinna ta en taxi till ett **buddhistiskt kloster, Gandantegchinlen** i Ulan Bator, center för buddismen i Mongoliet och ett av de största buddhistiska centrumen i Asien.

Bogd Khaan Palace Museum var vår nästa programpunkt tillsammans med våra värdar Tsogtgerel och Seema. Palatset stod färdigt 1903, undgick förstörelse under både kommunismen och Sovjettiden men väder och vind har gått hårt åt byggnaderna här i Mongoliet. Fotot föreställer Bogd Khan med sin elefant. Han var mycket intresserad av djur.

Museet innehåller såväl möbler som dräkter från Bogd Khan samt dennes samling av uppstoppade djur och en otrolig konstsamling! Bogd Khan var en mongolisk härskare. Han hade fru och barn men levde i celibat så sonen var adopterad (enligt säkra källor).

Ulan Bator från en utsiktspunkt som vi besteg via hundratals trappsteg och det märktes att vi var på hög höjd!

På kvällen var vi inbjudna av Nomuns föräldrar på fest. Nomuns pappa, fortfarande delvis verksam, är en berömd matematiklärare i Mongoliet som för andra gången har mottagit ett pris från presidenten för sina insatser som matematiklärare och detta skulle firas med fest!

Dag 9 Söndag 18/9: Hemfärd!

Det har varit en mycket innehållsrik och intressant resa. Vi kom hem många upplevelser och intryck rikare. Ett varmt tack till Lärarförbundet som genom stipendium till oss gjorde det möjligt!

Nomun, Rita, Katarina och Maria